

Maak Amsterdam twee keer zo groot

Voor de groei van de economie zijn echt grote steden nodig. En die heeft Nederland niet. Laat Amsterdam daarom uitgroeien tot een wereldstad, suggereert hoogleraar Zef Hemel, anders raakt heel Nederland achterop.

TEKST **Hanne Obbink**

Eigenlijk is Nederland één grote stad. En net als andere wereldsteden kent die stad het nodige groen. In andere steden zijn dat parken, in Nederland weilanden, en daar verbazen buitenlanders zich over: waarom staan hier koeien in de parken?

Het was een treffend beeld dat minister Plasterk (binnenlandse zaken) half april schetste in een interview met *Trouw*. De minister werkt aan de Agenda Stad, een plan voor de toekomst van de Nederlandse steden dat hij nog voor de zomer aan de Tweede Kamer wil sturen, en in dat interview maakte hij alvast duidelijk welke koers hij kiest. Nederlandse steden zijn te klein om de internationale concurrentieslag aan te kunnen, betoogde hij. Maar als die steden gaan samenwerken, als ze zich ontwikkelen tot één groot stedennetwerk – met koeien in de parken ertussen – dan lukt dat wél. “We moeten groter denken.”

Een kansrijk plan? Nee, zeker niet, zegt Zef Hemel. Hij werkt voor de Amsterdam Economic Board en is daarnaast bijzonder hoogleraar grootstedelijke problematiek aan de Universiteit van Amsterdam. “Wat Nederland nodig heeft is een échte stad, geen verdunde stad”, zegt hij.

“Het kabinet kan beter al zijn kaarten zetten op Amsterdam, de enige stad die kan uitgroeien tot de omvang die nodig is om internationaal mee te tellen.”

Twee miljoen

Daarvoor zou Amsterdam moeten verdubbelen. Nu telt de stad samen met de plaatsen die ertegenaan liggen (zoals Diemen, Amstelveen en Badhoevedorp) ongeveer een miljoen inwoners. Dat moeten er twee miljoen worden, zegt Hemel. “Andere Nederlandse steden komen dan op het tweede plan, ja. Maar anders zal heel Nederland op het tweede plan raken.”

Waarom precies? Allereerst omdat de steden

‘Wat Nederland nodig heeft is een échte stad, geen verdunde stad’

Zef Hemel

de motor van de economie zijn, daarover zijn Plasterk en Hemel en zo ongeveer alle deskundigen op het gebied van planologie en economie het eens. Dat is altijd al zo geweest, en nu meer dan ooit. In steden wordt het meeste geld verdiend, daar zijn de meeste banen te vinden, daar komen mensen elkaar tegen, daar gebeurt het.

“Innovatie, dat is het sleutelwoord in de economie. In toenemende mate, want de levensduur van producten, van markten, van bedrijven wordt steeds korter”, zegt Hemel. “En voor innovatie moet je in de grote stad zijn. Daar staan de universiteiten, daar vinden bedrijven de hoogopgeleiden die ze nodig hebben, daar komen mensen met creatieve ideeën elkaar tegen.”

Er is een periode geweest, in de jaren zeventig en tachtig, dat de steden krompen, vervolgt de hoogleraar. “Niet toevallig zat in diezelfde tijd ook de economie in het slop. Maar daarna begon de groei weer. Toen internet opkwam, hebben we opnieuw gedacht dat de steden overbodig zouden worden. Mensen zouden digitaal contact onderhouden en hoefden elkaar niet meer tegen te komen. Maar wonderlijk genoeg is het tegenovergestelde gebeurd. Jongeren gebruiken internet vooral om erachter te komen wat er te koop is, waar het gebeurt, waar ze moeten zijn. En het lijkt wel alsof alle jongeren naar de stad trekken.”

Ook over iets anders bestaat weinig discussie: om de stad als motor van de economie te laten draaien, is een bepaalde omvang nodig, en de Nederlandse steden zijn daarvoor te klein. De organisatie van industrielanden Oeso stelde het vorig jaar nog onomwonden vast: door die kleine steden dreigt Nederland economisch gezien de boot te missen.

Hemel: “Om als motor te werken heeft een stad een grote diversiteit aan economische functies nodig met specialisten die unieke kennis bezitten”, legt Hemel uit. “Bedrijven trekken naar steden waar die kennis te vinden is –

op het gebied van het bankwezen, verzekeringen, advocatuur, reclame – omdat ze daarvan afhankelijk zijn. Niet voor niets hebben Philips en AkzoNobel hun hoofdkantoor verplaatst naar Amsterdam, op zoek naar die kennis. Maar een stad met één miljoen inwoners is niet groot genoeg om al die kennis te herbergen, en de volgende stap voor zulke ondernemingen is verhuizen naar Londen.”

Jarenlang is gedacht dat Nederland het wel zou redden met de Randstad. Daar wonen tussentwintig miljoen mensen en dat is een schaalgrootte die er internationaal gezien toe doet. Maar de twijfel daarover groeit. ‘Veel steden maken nog geen Randstad’, luidde een kleine tien jaar geleden al de titel van een studie door het Planbureau voor de Leefomgeving. In een stad trekken mensen kriskras door elkaar heen op weg naar werk of winkels of bioscoop en vullen de verschillende stadsdelen elkaar aan. In die zin zal de Randstad nooit een stad worden.

Maar als we ervoor zorgen dat al die steden, niet alleen in de Randstad, met elkaar samenwerken en zich elk op hun eigen sterke punten specialiseren? Dat is de koers die Plasterk voor zich ziet. Amsterdam wordt dan bij wijze van spreken Eindhoven-Noord, zei hij onlangs op een conferentie, en zo kunnen we de concurrentie aan.

Compact

Dat zal niet werken, voorspelt Hemel. De grote stad, de stad die internationaal meetelt, is een aaneengesloten gebied, een compacte stad met een echt centrum, een stad waar mensen elkaar ook daadwerkelijk tegenkomen. Pas dan tellen de ‘agglomeratievoordelen’, pas dan gaat de omvang van de stad voordelig uitpakken.

Daarom is het beter in te zetten op forse groei van Amsterdam. Twee miljoen mensen, dat moet kunnen, denkt Hemel, ondanks de beperkingen die de milieu- en calamiteitenzones rond Schiphol en de havens opleggen. En